

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 25.1.2006
COM(2006) 20 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Εξωτερική δράση: Θεματικό πρόγραμμα για το περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση
των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Το πλαίσιο	4
2.1.	Η ενίσχυση του περιβάλλοντος και της αειφόρου διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας εκτός των συνόρων της ΕΕ.....	4
2.2.	Η ΕΕ και η κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, περιλαμβανομένης και της ενέργειας	5
2.3.	Η μέχρι τώρα εμπειρία και οι διαπιστώσεις.....	7
2.3.1.	Ανασκόπηση των ισχυόντων μέσων	7
2.3.2.	Διαπιστώσεις από το ευρύτερο διεθνές περιβάλλον: η ανάγκη ανάληψης ηγετικού ρόλου, μεγαλύτερη συνοχή, συντονισμός των ενεργειών εντός της ΕΕ και υλοποίηση των δεσμεύσεων.....	8
2.4.	Ο λόγος ύπαρξης μιας θεματικής προσέγγισης.....	10
3.	Θεματικό πρόγραμμα	11
3.1.	Το εύρος του προγράμματος.....	11
3.2.	Αρχές προγραμματισμού.....	12
3.3.	Στόχοι.....	13
4.	Προτεραιότητες.....	13
4.1.	Δημιουργία των προϋποθέσεων για την επίτευξη του 7 ^{ου} αναπτυξιακού στόχου της χιλιετίας: προώθηση της περιβαλλοντικής αειφορίας.....	13
4.2.	Προώθηση της υλοποίησης των πρωτοβουλιών της ΕΕ και των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί σε διεθνές επίπεδο.....	14
4.3.	Καλύτερη ενσωμάτωση μέσω της ΕΕ.....	17
4.4.	Βελτίωση της διακυβέρνησης στον τομέα του περιβάλλοντος και ενίσχυση του ηγετικού ρόλου της ΕΕ	17
4.5.	Υποστήριξη των επιλογών για αειφόρες πηγές ενέργειας στις συνεργαζόμενες χώρες και περιοχές.....	19

Παραρτήματα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Εξωτερική δράση: θεματικό πρόγραμμα για το περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην προσπάθειά της να εξορθολογίσει και να απλοποιήσει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις εξωτερικές δράσεις της Κοινότητας η Επιτροπή πρότεινε μία δέσμη έξι νέων μέσων στο πλαίσιο των δημοσιονομικών προοπτικών 2007 - 2013. Τρία από αυτά τα μέσα (για την ανθρωπιστική βοήθεια, τη σταθερότητα και τη μακροοικονομική ενίσχυση) είναι οριζόντιου χαρακτήρα και θα αφορούν ειδικές ανάγκες και περιστάσεις. Τα άλλα τρία (για την προενταξιακή ενίσχυση, για την ευρωπαϊκή πολιτική καλής γειτονίας και συνεργασίας καθώς και για την αναπτυξιακή και οικονομική συνεργασία) προορίζονται για την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών και έχουν ένα γεωγραφικά περιορισμένο πεδίο εφαρμογής. Στο μέλλον τα μέσα αυτά θα αποτελούν τις βασικές νομοθετικές πράξεις για τις κοινοτικές δαπάνες υποστήριξης των προγραμμάτων εξωτερικής συνεργασίας, περιλαμβανομένων και των θεματικών προγραμμάτων, και θα αντικαταστήσουν, *εκτός των άλλων*, τους ισχύοντες θεματικούς κανονισμούς.

Σύμφωνα με αυτές τις προτάσεις τα θεματικά προγράμματα έχουν μία ξεχωριστή προστιθέμενη αξία και περιλαμβάνουν δραστηριότητες που συμπληρώνουν τα γεωγραφικά προγράμματα, τα οποία εξακολουθούν να είναι το βασικό πλαίσιο συνεργασίας της Κοινότητας με τις τρίτες χώρες¹.

Η Επιτροπή έχει δεσμευθεί να ξεκινήσει διαδικασίες με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με το θέμα του εύρους, των στόχων και των προτεραιοτήτων κάθε θεματικού προγράμματος βάσει επίσημων ανακοινώσεων προς τα δύο αυτά όργανα. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας θα είναι η θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για τα μεταγενέστερα στάδια του προγραμματισμού, δηλαδή για τα έγγραφα εξωτερικών θεματικών στρατηγικών τα οποία πρέπει να καταρτίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των προαναφερόμενων μέσων.

Προτείνεται ένα θεματικό πρόγραμμα για το περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας για την επισήμανση της βαρύτητας, της περιβαλλοντικής διάστασης της ανάπτυξης και των άλλων εξωτερικών πολιτικών καθώς και για την προώθηση των περιβαλλοντικών και ενεργειακών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκτός των συνόρων της.

Μετά από μία διαδικασία διαβούλευσης στο θεματικό πρόγραμμα ενσωματώθηκε μία σειρά από προτάσεις της κοινωνίας των πολιτών.

---

¹ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις "Εξωτερικές δράσεις μέσω των θεματικών προγραμμάτων στο πλαίσιο των μελλοντικών δημοσιονομικών προοπτικών 2007-2013" - COM(2005) 324 της 3.8.2005.

2. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. Η ενίσχυση του περιβάλλοντος και της αειφόρου διαχείρισης των ανθρώπινων πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας εκτός των συνόρων της ΕΕ

Κατά τα τελευταία 50 χρόνια έχει σχεδόν τριπλασιασθεί ο πληθυσμός της γης και οι άνθρωποι έχουν αλλάξει ριζικά τα οικοσυστήματα για να ικανοποιήσουν τις αυξανόμενες ανάγκες τους σε τρόφιμα, πόσιμο νερό, ξυλεία, ίνες και καύσιμα. Έχουν σημειωθεί σημαντικές βελτιώσεις όσον αφορά την ποιότητα της ζωής και την οικονομική ανάπτυξη αλλά, λόγω των ανθρώπινων επιβαρύνσεων, τα δύο τρίτα των σημαντικότερων παροχών του παγκόσμιου οικοσυστήματος είναι υποβαθμισμένες ή χρησιμοποιούνται κατά τρόπο αντίθετο προς την αειφορία και αποτελούν εμπόδιο για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, όπως φάνηκε από την πρόσφατη αξιολόγηση των στόχων της χιλιετίας όσον αφορά τα οικοσυστήματα².

Προβλέπεται περαιτέρω αύξηση του πληθυσμού κατά 2 εκατομμύρια μέχρι το έτος 2030 και σε συνδυασμό με το ρυθμό ανάπτυξης που απαιτείται μακροπρόθεσμα για την πλήρη εξάλειψη της φτώχειας, ενδέχεται να τετραπλασιαστεί ο ρυθμός της ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας μέχρι το έτος 2050³. Θα πρέπει οπωσδήποτε να φροντίσουμε ώστε οι άνθρωποι πόροι να χρησιμοποιούνται κατά τρόπο που να εξασφαλίζουν αειφορία, ώστε τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης να μην υπερβαίνουν την ικανότητα που έχει η γη να ανανεώνει τους πόρους ή να απορροφά τα απόβλητα και τις εκπομπές που προκαλεί αυτή η ανάπτυξη. Αυτό θα είναι μία μεγάλη πρόκληση για την παγκόσμια οικονομία και ειδικά για τις αναδυόμενες οικονομίες και τις αναπτυσσόμενες χώρες, δεδομένου μάλιστα ότι, όσον αφορά την ενέργεια, η διεθνής συνεργασία είναι κρίσιμη λόγω των τωρινών πιέσεων που δέχονται οι πόροι και των απειλών όσον αφορά την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν σταματούν στα πολιτικά σύνορα και η παγκοσμιοποίηση αυξάνει την ανάγκη αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών θεμάτων σε παγκόσμια κλίμακα. Η αειφόρος ανάπτυξη στην Ευρώπη απαιτεί δέσμευση και ενεργό συμμετοχή και του υπόλοιπου πλανήτη στη διαδικασία της αειφόρου ανάπτυξης. Η ΕΕ ενισχύει επίσης την περιβαλλοντική προστασία και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων ως μέρος των προσπαθειών της για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της παγκοσμιοποίησης.

Η ΕΕ ηγείται των προσπαθειών για τη σύναψη διεθνών συμβάσεων σχετικά με τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις και έχει πλήρη επίγνωση της ανάγκης να βοηθηθούν οι αναπτυσσόμενες χώρες να εκπληρώσουν τις σχετικές υποχρεώσεις. Πολλές από αυτές είναι ενσωματωμένες στο σχέδιο υλοποίησης που εγκρίθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ επ' ευκαιρία της παγκόσμιας διάσκεψης κορυφής για την αειφόρο ανάπτυξη (βλέπε παράρτημα 1).

Είναι γεγονός ότι το περιβάλλον έχει μεγάλη σημασία για τους ανθρώπους που ζουν μέσα στη φτώχεια. Οι φτωχοί εξαρτώνται άμεσα από ένα ευρύ φάσμα φυσικών πόρων

² <http://www.millenniumassessment.org/en/index.aspx>

³ Έκθεση του 2003 σχετικά με την παγκόσμια ανάπτυξη: Αειφόρος ανάπτυξη σε ένα δυναμικό κόσμο (Διεθνής Τράπεζα).

και υπηρεσιών οικοσυστήματος για την επιβίωσή τους και κατά συνέπεια από την αειφόρο διαχείριση των πόρων, όπως είναι το νερό, η ενέργεια, τα εδάφη, τα δάση, οι υδροβιότοποι, η άγρια πανίδα και χλωρίδα και οι αλιευτικοί πόροι, και είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Η ρύπανση του αέρα και των υδάτων επηρεάζει τη ζωή ειδικά του αστικού πληθυσμού. Οι συνθήκες διαβίωσης μπορούν να βελτιωθούν μέσω της διασφάλισης της συνεχούς και ισότιμης πρόσβασης στους φυσικούς πόρους περιλαμβανομένης και της αειφόρου ενέργειας και μέσω της παρεμπόδισης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Η υγεία μπορεί να βελτιωθεί μέσω της βελτίωσης της ποιότητας του αέρα και των υδάτων, της ασφαλούς διαχείρισης των υγρών αποβλήτων, των χημικών και των απορριμμάτων και μέσω της καταπολέμησης της ρύπανσης, ενώ η ευπάθεια μπορεί να περιοριστεί με τον μετριασμό των περιβαλλοντικών κινδύνων, την προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές, την εξασφάλιση του εφοδιασμού με αειφόρο ενέργεια, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας από την οποία εξαρτώνται οι φτωχοί σε περιόδους πίεσης και με τη διευθέτηση των συγκρούσεων που έχουν σχέση με τους φυσικούς πόρους. Οι αρνητικές επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών θα αυξήσουν την ευπάθεια των φτωχών και θα πρέπει για το λόγο αυτό να ενταχθούν σε όλες τις πτυχές του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Οι βασικές προκλήσεις που αφορούν περισσότερο το θεματικό πρόγραμμα περιγράφονται συνοπτικά στο παράρτημα 2.

2.2. Η ΕΕ και η κοινοτική πολιτική για το περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας

Η στρατηγική της ΕΕ σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία αποτελεί αντικείμενο αναθεώρησης προς το παρόν, έχει ως στόχο την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου οικονομικής ευημερίας, κοινωνικής δικαιοσύνης, κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής προστασίας και καθορίζει τους βασικούς διεθνείς στόχους, δηλαδή: την εξάλειψη της φτώχειας, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την προώθηση της υγείας, την υπαγωγή της παγκοσμιοποίησης στην υπηρεσία της αειφόρου ανάπτυξης, την καθιέρωση αειφόρων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης, την αειφόρο διαχείριση των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων και την ενίσχυση της διακυβέρνησης σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη.

Η πρόσφατη ευρωπαϊκή συναίνεση για την ανάπτυξη⁴ (η οποία είναι γνωστή και ως δήλωση για την αναπτυξιακή πολιτική) δεσμεύει την ΕΕ να παρέχει περισσότερη και καλύτερη βοήθεια. Θέτει την εξάλειψη της φτώχειας στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, περιλαμβανομένης και της επιδίωξης των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, ως τον πρωταρχικό και σημαντικότερο στόχο της αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΕ. Η περιβαλλοντική αειφορία βρίσκεται στην έβδομη θέση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας και τόσο η φροντίδα του περιβάλλοντος όσο και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι σημαντικές για πολλούς από τους άλλους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας. Η υποστήριξη του περιβάλλοντος και της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων, τόσο του νερού όσο και της ενέργειας, είναι δύο από τους εννέα βασικούς τομείς της αναπτυξιακής συνεργασίας της Κοινότητας. Θεωρείται ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες θα χρειαστούν μακροπρόθεσμα έναν ενιαίο τρόπο προσέγγισης του θέματος της προσφοράς και της ζήτησης ενέργειας, στον οποίο η ανανεώσιμη

---

⁴ Κοινή Δήλωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής της 22ας Νοεμβρίου 2005.

ενέργεια και η ενεργειακή απόδοση θα παίζουν σημαντικό ρόλο. Στη δήλωση για τη συναίνεση επισημαίνεται η ανάγκη ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών θεμάτων σε όλες τις αναπτυξιακές προσπάθειες της ΕΚ καθώς και η ανάγκη να δοθεί βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες να εντάξουν τα θέματα του περιβάλλοντος στις αναπτυξιακές τους στρατηγικές. Επισημαίνεται ο ρόλος της κοινοτικής ενίσχυσης για την προώθηση της εναρμόνισης της αναπτυξιακής πολιτικής και των άλλων πολιτικών της ΕΕ περιλαμβανομένης και της περιβαλλοντικής.

Η δήλωση σχετικά με τη συναίνεση επισημαίνει την αποφασιστικότητα της ΕΕ να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να πετύχουν τους στόχους που συμφωνήθηκαν κατά τη διάρκεια των διασκέψεων των Ηνωμένων Εθνών περιλαμβανομένης και της παγκόσμιας διάσκεψης του Γιοχάνεσμπουργκ για την αειφόρο ανάπτυξη και να εφαρμόσουν τις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες. Αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στην πρόκληση των κλιματικών αλλαγών μέσα στο πλαίσιο της συνεργασίας για την ανάπτυξη. Επισημαίνει την προστιθέμενη αξία των κοινοτικών συνεισφορών στις παγκόσμιες πρωτοβουλίες σχετικά με τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας και τα παγκόσμια δημόσια αγαθά και συμφωνεί να τα εξετάζει ανά περίπτωση. Οι σημαντικές δεσμεύσεις που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της συναίνεσης αντανακλώνται και σε άλλα πρόσφατα βασικά έγγραφα, όπως είναι το έγγραφο που αφορά τη στρατηγική με στόχο την επιτάχυνση των ρυθμών επίτευξης των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας.

Η ΕΕ ανέλαβε σημαντικές πρωτοβουλίες κατά τη παγκόσμια διάσκεψη κορυφής σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη του 2002, όπως είναι η πρωτοβουλία για το νερό, η πρωτοβουλία για την ενέργεια με τον τίτλο COOPENER⁵, η εξωτερική διάσταση του κοινοτικού προγράμματος “Ευφυής Ενέργεια–Ευρώπη”⁶, ο συνασπισμός του Γιοχάνεσμπουργκ για την ανανεώσιμη ενέργεια και το σχέδιο δράσης για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT). Οι πρωτοβουλίες αυτές προώθησαν τον συντονισμό των ενεργειών της ΕΕ, ενθάρρυναν τον πολιτικό διάλογο με τις αναπτυσσόμενες χώρες και τις αναδυόμενες οικονομίες, την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα και συνέβαλαν στην εκπόνηση μιας σειράς προγραμμάτων και δράσεων.

Η περιβαλλοντική πολιτική σε κοινοτικό επίπεδο περιγράφεται στο 6^ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον⁷. Το πρόγραμμα αυτό προβλέπει τέσσερις προτεραιότητες: καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών, προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, συνεισφορά στην υγεία και στην ποιότητα ζωής και ενθάρρυνση της αειφόρου χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων και της αειφόρου διαχείρισης των αποβλήτων. Επισημαίνει μία σειρά από στρατηγικές προσεγγίσεις, όπως είναι η ένταξη των περιβαλλοντικών θεμάτων σε όλες τις άλλες κοινοτικές πολιτικές και η συμμετοχή των ενδιαφερομένων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Με τον τρόπο αυτό η ΕΕ μπόρεσε να ηγηθεί των διεθνών προσπαθειών για την ενίσχυση της παγκόσμιας περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, την επίτευξη συμφωνίας για τις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες, την καθιέρωση λιγότερο τυπικών διεθνών διαδικασιών και την απαίτηση για συμπληρωματικότητα των πολιτικών που αφορούν το εμπόριο, τις εξωτερικές σχέσεις, την ανάπτυξη και το περιβάλλον.

---

⁵ Απόφαση αριθ. 1230/2003/ΕΚ.

⁶ COM(2002) 408 της 17.7.2002.

⁷ Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Η ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιδιώκει τρεις βασικούς στόχους στην προσπάθειά της για την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης. Οι στόχοι αυτοί είναι οι εξής: εξασφάλιση ανταγωνιστικών τιμών ενέργειας για τους καταναλωτές μέσω της αύξησης του ανταγωνισμού στις ενεργειακές αγορές, ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ενεργειακών συστημάτων σε αποδεκτά επίπεδα. Η επίτευξη αυτών των τριών στόχων απαιτεί (1) την ενίσχυση του διαλόγου και της συνεργασίας με τις συνεργαζόμενες χώρες και περιφέρειες της ΕΕ για την καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού, (2) την ένταξη των ενεργειακών θεμάτων στις αναπτυξιακές προσπάθειες και στις προσπάθειες μείωσης της φτώχειας και (3) την ενίσχυση του συντονισμού και της εναρμόνισης των πολιτικών καθώς και την ενίσχυση της προσπάθειας βελτίωσης των ικανοτήτων αυτών που λαμβάνουν τις αποφάσεις για τα ενεργειακά θέματα.

Η διεύρυνση του 2004 και η μελλοντική διεύρυνση προς τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία επηρέασαν και θα επηρεάσουν σημαντικά την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ προς τα γειτονικά κράτη καθώς και τις ενεργειακές σχέσεις με αυτά. Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας η συνεργασία στον τομέα του περιβάλλοντος και της ενέργειας αποκτά ιδιαίτερη σημασία δεδομένων των κοινών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων. Η ΕΕ ενθαρρύνει όλους τους γείτονές της να αναλάβουν πλήρως τις ευθύνες τους για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και για την επίτευξη των διεθνών περιβαλλοντικών στόχων.

Για να πετύχει αυτό το θεματικό πρόγραμμα χρειάζεται μία καλή επιστημονική βάση, ανάπτυξη ικανοτήτων για την εφαρμογή των νέων γνώσεων, προώθηση της καινοτομίας, συμμετοχή των επιστημόνων και των ιδρυμάτων από τις συνεργαζόμενες χώρες και ειδικά από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Τα διαδοχικά ερευνητικά προγράμματα-πλαίσια της ΕΕ συνέβαλαν στη δημιουργία αυτής της βάσης, ειδικά το Διεθνές Πρόγραμμα Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (INCO).

2.3. Προηγούμενες εμπειρίες και διδάγματα

2.3.1. Ανασκόπηση των ισχυόντων μέσων

Η ΕΕ χρηματοδοτεί προς το παρόν κατά διάφορους τρόπους προγράμματα σχετικά με τα τροπικά δάση, το περιβάλλον, τις διεθνείς περιβαλλοντικές διαδικασίες και την ενέργεια.

Από ένα κονδύλιο του προϋπολογισμού για τα τροπικά δάση και το περιβάλλον στις αναπτυσσόμενες χώρες διετεθήσαν 249 εκατομμύρια ευρώ για την υποστήριξη της αειφόρου διαχείρισης των δασών και 93 εκατομμύρια ευρώ για την προστασία του περιβάλλοντος κατά την περίοδο 2000-2006. Τα ποσά αυτά χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο για καινοτομίες και για στρατηγικές πιλοτικές δράσεις.

Από μία πρόσφατη αξιολόγηση του κονδυλίου του προϋπολογισμού βγήκε το συμπέρασμα ότι οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από τα διάφορα έργα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως βάση για την εκπόνηση των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων της ΕΚ και επεσήμανε ότι χρειάζονται και άλλες προσπάθειες για τη βελτίωση της αξιοποίησης αυτών των πόρων. Η αξιολόγηση τόνισε την ανάγκη έναρξης ενός διαλόγου με τις κυβερνήσεις για την καθιέρωση μακροχρόνιας πολιτικής, ώστε να

διασφαλιστεί ότι το περιβάλλον και τα δάση θα ενσωματωθούν πλήρως στα έγγραφα στρατηγικής για τη μείωση της φτώχειας και στα έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα⁸. Η αξιολόγηση επεσήμανε επίσης την ανάγκη επίδειξης ευελιξίας για τη χρηματοδότηση των αναδυόμενων προτεραιοτήτων και πολιτικών πρωτοβουλιών της ΕΕ, όπως είναι το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τις κλιματικές αλλαγές και την ανάπτυξη καθώς και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT).

Πρόσθετη ενίσχυση ύψους 53 εκατομμυρίων ευρώ για το διάστημα 2000-2006 χορηγείται μέσω του προγράμματος “LIFE - Τρίτες Χώρες”, το οποίο έχει ως στόχο τη δημιουργία ικανοτήτων και διοικητικών δομών καθώς και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής πολιτικής και των προγραμμάτων δράσης στις τρίτες χώρες οι οποίες συνορεύουν με τη Μεσόγειο και τη Βαλτική Θάλασσα.

Το τετραετές πρόγραμμα “Ευφυής Ενέργεια – Ευρώπη (2003-2006)” έχει μία εξωτερική συνιστώσα, την “COOPENER”, η οποία καθιερώθηκε ως μέρος της ενεργειακής πρωτοβουλίας της ΕΕ, η οποία χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία ευνοϊκών ρυθμιστικών, προγραμματικών και θεσμικών συνθηκών για τον ενεργειακό εφοδιασμό προς υποστήριξη των αναπτυξιακών στόχων της χλιετίας. Μία εκ των υστέρων αξιολόγηση⁹ του προγράμματος απέδειξε τη σημασία της περιφερειακής συνεργασίας και των πολυεπιστημονικών ομάδων μελέτης, η οποία θα τονωθεί μέσω των έργων που χρηματοδοτούνται από την COOPENER, και ότι κατά τα τελευταία χρόνια έχει παραβλεφθεί η μεγάλη σημασία που έχει η ενέργεια για την ανάπτυξη και την καταπολέμηση της φτώχειας.

2.3.2. Διαπιστώσεις από το ευρύτερο διεθνές περιβάλλον: ανάγκη ανάληψης ηγετικού ρόλου, μεγαλύτερη συνοχή, συντονισμός των ενεργειών εντός της ΕΕ και υλοποίηση των δεσμεύσεων

Ενίσχυση για τις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες και τις άλλες διεθνείς περιβαλλοντικές διαδικασίες χορηγείται εκτός των άλλων από τα 8 εκατομμύρια ευρώ που διατίθενται ετησίως από το κονδύλιο του προϋπολογισμού που αφορά το διεθνές περιβάλλον. Σε συνδυασμό με την αισθητά μεγαλύτερη υποστήριξη εκ μέρους των κρατών μελών η ΕΕ χρηματοδότησε κατ’αυτό τον τρόπο πάνω από το 50% του βασικού κόστους καθώς και ένα ακόμη μεγαλύτερο ποσοστό του κόστους των πρόσθετων εργασιών των συμβάσεων. Έτσι, η χρηματοδότηση της ΕΕ έπαιξε σημαντικό ρόλο για τη δημιουργία της διεθνούς περιβαλλοντικής αρχιτεκτονικής. Ο στόχος έχει επιτευχθεί τώρα κατά μεγάλο μέρος, παρόλο ότι θα χρειαστεί και άλλη ενίσχυση για τις δομές της διακυβέρνησης και για την παγκόσμια αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Η έμφαση δίνεται τώρα στην υλοποίηση, η οποία απαιτεί όρους τελείως διαφορετικού μεγέθους. Η ΕΕ θα συνεχίσει να παίζει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο των πολυμερών συμβάσεων.

---

⁸ Έγγραφα στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας και έγγραφα στρατηγικής ανά χώρα της ΕΚ.

⁹ “Μία εκ των προτέρων αξιολόγηση ενός ανανεωμένου πολυετούς κοινοτικού προγράμματος στον τομέα της ενέργειας (2007-2013)”, Σεπτέμβριος 2004.

Παρά το γεγονός ότι οι φτωχότερες χώρες είναι αυστηρά προσηλωμένες στην επίτευξη των διεθνώς συμφωνηθέντων στόχων, τα διαρθρωτικά εμπόδια, οι αδυναμίες της αγοράς και η έλλειψη πόρων και ικανοτήτων παρεμποδίζουν συχνά την υλοποίησή τους σε εθνικό επίπεδο. Ακόμη και όταν οι περιβαλλοντικοί στόχοι περιλαμβάνονται στις εθνικές στρατηγικές για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας δεν τονίζονται επαρκώς για να φανεί ότι οι μικρές αυτές επενδύσεις γίνονται με στόχο την πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Επιπλέον, τα οφέλη της περιβαλλοντικής προστασίας γίνονται αισθητά μακροπρόθεσμα και είναι δύσκολο να εναρμονιστούν με τους βραχυπρόθεσμους προγραμματισμούς που υπαγορεύει η φτώχεια.

Εάν η Ένωση θέλει να ενισχύσει τον ηγετικό της ρόλο για την προώθηση της υλοποίησης αυτών των στόχων, θα πρέπει να χορηγήσει μεγαλύτερη ενίσχυση για την περιβαλλοντική προστασία και για την αειφόρο διαχείριση των πόρων, περιλαμβανομένης και της ενέργειας, μέσω των διευρυνόμενων ευρωπαϊκών προϋπολογισμών χορήγησης βοήθειας. Η ενίσχυση θα μπορούσε να δοθεί εξ ολοκλήρου από τα κράτη μέλη, αλλά η πείρα έχει δείξει ότι η ΕΚ αποτελεί τον πλέον κατάλληλο δίαυλο προς το σκοπό αυτό. Η ΕΕ έχει αποδειχθεί αποτελεσματική στη διαπραγμάτευση φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων και στόχων αειφόρου διαχείρισης των πόρων στο πλαίσιο διεθνών διαδικασιών. Εντούτοις, δεν υπήρξε επαρκής συντονισμός για την προώθηση της υλοποίησης στις συνεργαζόμενες χώρες. Δεν μπόρεσαν να συνδυαστούν οι εμπειρίες των κρατών μελών και της Επιτροπής και δεν έγινε εμφανής ο κρίσιμος όγκος της βοήθειας που χορηγεί η ΕΕ. Είναι βέβαιο ότι απαιτείται καλύτερος συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ ο οποίος θα μπορούσε να επιτευχθεί με την αύξηση της χρηματοοικονομικής ενίσχυσης της ΕΚ.

Αυτό δε σημαίνει ότι η ΕΚ είναι ο μόνος κοινός δίαυλος. Το Παγκόσμιο Περιβαλλοντικό Ταμείο δημιουργήθηκε ως μία κοινή πρωτοβουλία για να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να καλύψουν το πρόσθετο κόστος που συνεπάγεται η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Εντούτοις, οι πλέον πρόσφατες διαπραγματεύσεις σχετικά με την ανασύσταση του ταμείου έδειξαν ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ θέλουν να κάνουν περισσότερα από ό,τι ορισμένοι χορηγοί. Εξάλλου, το παγκόσμιο περιβαλλοντικό ταμείο έχει συγκεκριμένη αποστολή και δεν καλύπτει όλα τα σημαντικά θέματα.

Χρειάζονται επείγοντως καινοτομικοί και ευέλικτοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί για την προώθηση της διάδοσης φιλοπεριβαλλοντικών τεχνολογιών. Για παράδειγμα, υπάρχει ενδιαφέρον για τη χρησιμοποίηση δημόσιων πόρων και επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας ως μοχλών προσέλκυσης περισσότερων πόρων από τον ιδιωτικό τομέα, από τις τράπεζες ανάπτυξης και από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω των συμπράξεων του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα. Η πρόσφατη εμπειρία από την ενεργειακή πρωτοβουλία της ΕΕ, την COOPENER και το συνασπισμό του Γιοχάνεσμπουργκ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δείχνει ότι η ΕΕ μπορεί να παράσχει πολύτιμη ενίσχυση στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές καθώς και στις αναδυόμενες οικονομίες μέσω της δημιουργίας ευέλικτων μηχανισμών χρηματοδοτικής ενίσχυσης, οι οποίοι συμπληρώνουν τους μηχανισμούς που δημιούργησαν άλλοι χορηγοί κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Ο τρόπος αυτός απεδείχθη ότι συνέβαλε αποτελεσματικά στην ένταξη των ενεργειακών θεμάτων στις αναπτυξιακές πολιτικές και στρατηγικές και στη βελτίωση της συνοχής.

2.4. Ο λόγος ύπαρξης μιας θεματικής προσέγγισης

Τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα αποτελούν τα πρωταρχικά μέσα συνεργασίας με τις τρίτες χώρες και το μεγαλύτερο μέρος της ενίσχυσης για το περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας πρέπει να διοχετεύεται μέσω αυτών. Αυτό ισχύει κυρίως για θέματα τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα.

Εντούτοις, η θεματική προσέγγιση αποτελεί ένα βασικό μέσο για πιο συντονισμένη, εναρμονισμένη και αποτελεσματική προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ και προσφέρει μεγαλύτερες δυνατότητες συμπλήρωσης και αύξησης της αξίας των γεωγραφικών μέσων μέσω:

- Της ιδιαίτερης έμφασης που δίνεται στα θέματα που θεωρούνται ως παγκόσμιες προτεραιότητες και παρέχεται η δυνατότητα προώθησης των παγκόσμιων δημόσιων αγαθών και καταπολέμησης των παγκόσμιων δεινών, τα οποία είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν μέσω των γεωγραφικών προγραμμάτων. Αυτό προϋποθέτει πολιτική διορατικότητα για την ενίσχυση τέτοιων φιλόδοξων ενεργειών.
- Της δημιουργίας ενός αποτελεσματικού συντονιστικού μέσου για την προώθηση των πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ που θα της επιτρέψει να παίζει πιο σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, περιβαλλοντικών και ενεργειακών πρωτοβουλιών και να παράσχει λειτουργική ενίσχυση σε πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες και άλλους οργανισμούς.
- Της κάλυψης όλων των συνεργαζόμενων χωρών εκτός των υπό προσχώρηση χωρών και των πιθανών υπονήφιων για προσχώρηση χωρών, ώστε να μπορούν να χρηματοδοτούνται διασυνοριακές, περιφερειακές, διαπεριφερειακές, υποπεριφερειακές και παγκόσμιες πρωτοβουλίες και να ενισχύεται ο πολιτικός διάλογος σε περιφερειακό, διαπεριφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Του ευέλικτου κύκλου προγραμματισμού που παρέχει τη δυνατότητα προσαρμογής και υιοθέτησης προσεγγίσεων οι οποίες διαφέρουν από αυτές που χρησιμοποιούνται συνήθως στο πλαίσιο των γεωγραφικών μέσων. Πρόκειται για την ευελιξία όσον αφορά την επιλογή των εταίρων υλοποίησης, η οποία επιτρέπει συμπράξεις με οργανισμούς που έχουν την έδρα τους στην Κοινότητα, με ερευνητικούς οργανισμούς, με την κοινωνία των πολιτών, με τον ιδιωτικό τομέα και με διεθνείς φορείς και οργανισμούς.
- Της δυνατότητας προώθησης της ένταξης των περιβαλλοντικών και ενεργειακών θεμάτων στις αναπτυξιακές πολιτικές και στρατηγικές και στον σχετικό σχεδιασμό. Αυτό προϋποθέτει ενίσχυση για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη καινοτομικών δράσεων με στόχο την επίλυση των πολύπλοκων προβλημάτων ως ενός πρώτου βήματος ενσωμάτωσης αυτών των δραστηριοτήτων στα μέσα γεωγραφικής ενίσχυσης.

Τέλος, η θεματική προσέγγιση χρειάζεται στις περιπτώσεις που οι στόχοι δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσω εθνικών ή περιφερειακών προγραμμάτων, π.χ. σε καταστάσεις μετά από ένοπλες συγκρούσεις.

Το θεματικό πρόγραμμα θα πρέπει να έχει ως στόχο του την υλοποίηση δράσεων στις συνεργαζόμενες χώρες και περιφέρειες οι οποίες θα συμπληρώνουν και θα εναρμονίζονται με δράσεις οι οποίες χρηματοδοτούνται από άλλα γεωγραφικά μέσα. **Για το λόγο αυτό έχει μεγάλη σημασία η ύπαρξη ενός θεματικού προγράμματος να μην θεωρείται ως δικαιολογία για να μην περιληφθούν στον προγραμματισμό των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών το περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι και η ενέργεια.** Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην ανάγκη ενσωμάτωσης του μετριασμού των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών και της προσαρμογής σε αυτές τις αλλαγές καθώς και των λύσεων που αφορούν την ανανεώσιμη ενέργεια στα γεωγραφικά προγράμματα με στόχο την ενθάρρυνση της οικονομικής βιωσιμότητας μακροπρόθεσμα και της περιβαλλοντικής αειφορίας της ενίσχυσης της ΕΕ.

3. ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

3.1. Το εύρος του προγράμματος

Ενώ το μεγαλύτερο μέρος των πόρων που διατίθενται από το μέσο για την οικονομική ανάπτυξη και την οικονομική συνεργασία θα έχει ως στόχο του την ανάπτυξη, τα προτεινόμενα νέα μέτρα εξωτερικής πολιτικής θα χρησιμοποιηθούν και για την προώθηση άλλων πολιτικών της ΕΕ στο εξωτερικό. Το μέσο αναπτυξιακής και οικονομικής συνεργασίας και το ευρωπαϊκό μέσο γειτονίας και εταιρικής σχέσης θα χρησιμοποιηθούν και τα δύο για τη χρηματοδότηση αυτού του θεματικού προγράμματος.

Το πρόγραμμα θα ενισχύει μέτρα τα οποία θα αφορούν την περιβαλλοντική διάσταση της εξωτερικής πολιτικής, ειδικά την αναπτυξιακή πολιτική, και θα προωθούν την περιβαλλοντική και την πολιτική αειφόρου ενέργειας της ΕΕ εκτός των συνόρων της. Το πρόγραμμα θα καλύπτει όλες τις γεωγραφικές περιοχές εκτός από τις υπό προσχώρηση χώρες και τις πιθανές υποψήφιες χώρες. Η κύρια έμφαση θα δοθεί στις παγκόσμιες δράσεις και στα μέτρα εντός των αναπτυσσόμενων χωρών που συμπληρώνονται από δράσεις στις αναδυόμενες οικονομίες και σε πολύ περιορισμένη κλίμακα στις βιομηχανικές χώρες μέσω του πολιτικού διαλόγου και της δημιουργίας συμμαχιών.

Το θεματικό πρόγραμμα θα ενισχύει επίσης τον κεντρικό πολιτικό διάλογο, τον συντονισμό, την ανάλυση και τις διαβουλεύσεις στο πλαίσιο υφισταμένων και νέων πολιτικών πρωτοβουλιών, όπως είναι η πρωτοβουλία για τα ύδατα της ΕΕ, η ενεργειακή πρωτοβουλία της ΕΕ, ο συνασπισμός του Γιοχάνεσμπουργκ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η πρωτοβουλία για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο.

Θα εξεταστεί επίσης και η δυνατότητα ενσωμάτωσης του θεματικού προγράμματος στις παγκόσμιες πρωτοβουλίες και στα ταμεία που έχουν σχέση με τα παγκόσμια δημόσια αγαθά.

Οι τακτικές συνεισφορές στο βασικό κόστος των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών στις οποίες έχει προσχωρήσει η ΕΚ δεν θα χρηματοδοτούνται από το θεματικό πρόγραμμα αλλά θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούνται από ένα ξεχωριστό κονδύλιο του προϋπολογισμού που εμπίπτει στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής.

3.2. Αρχές προγραμματισμού

Τα μέτρα στο πλαίσιο του θεματικού προγράμματος θα βασίζονται στις ακόλουθες καθοδηγητικές αρχές:

- **Επικουρικότητα και συμπληρωματικότητα** με τα γεωγραφικά προγράμματα, όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο σχετικά με το λόγο ύπαρξης του θεματικού προγράμματος παραπάνω. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στο συντονισμό και στη συνεργασία με τα κράτη μέλη και τους άλλους χορηγούς.
- **Συνοχή** σε εσωτερικό και εξωτερικό επίπεδο σύμφωνα με τις απαιτήσεις της δήλωσης του Παρισιού σχετικά με την αποτελεσματικότητα της βοήθειας.
- **Σύμπραξη**, στο πλαίσιο της συνεργασίας με ένα ευρύ φάσμα διακυβερνητικών, κρατικών και μη κρατικών φορέων σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- **Διαβούλευση** με την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα στο πλαίσιο της διαδικασίας του πολυετούς προγραμματισμού και μέσω του διαλόγου σχετικά με τις νέες εξελίξεις και τάσεις.
- **Καινοτομία και διάδοση των πληροφοριών** μέσω της ενίσχυσης καινοτομικών πολιτικών, στρατηγικών και προσεγγίσεων και κατάλληλων μέσων για τη διάδοση και την απομίμησή τους.
- **Οριζόντια θέματα.** Οι γυναίκες, τα παιδιά και οι αυτόχθονες πληθυσμοί είναι αυτοί που επηρεάζονται κυρίως από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, τη μη αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων και την αδυναμία πρόσβασης σε αειφόρες και προσιτές ενεργειακές υπηρεσίες. Η δημοκρατία και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθησίας, ενώ η καλή διακυβέρνηση αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στους πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης.
- **Πρόληψη και διευθέτηση των συγκρούσεων.** Οι φυσικοί πόροι (περιλαμβανομένων και των ενεργειακών πόρων) αποτελούν ένα συνεχώς αυξανόμενο κίνδυνο περιφερειακών συγκρούσεων, οι οποίες απειλούν την κοινωνική και περιβαλλοντική ισορροπία. Οι συγκρούσεις αυτές μπορούν να έχουν παγκόσμια επίπτωση (εκτός των άλλων επιπτώσεων), επειδή μπορούν να επηρεάσουν την προσφορά ενέργειας. Η χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε το εισόδημα που προκύπτει από αυτούς τους πόρους να μην προκαλεί συγκρούσεις αλλά να προωθεί περισσότερο την αειφόρο ανάπτυξη. Η ειδική ενίσχυση των πρωτοβουλιών για διαφάνεια όσον αφορά τις εξαγωγικές βιομηχανίες θα συμβάλει στην παρακολούθηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η ετοιμότητα για την πρόληψη των καταστροφών μπορεί επίσης να συμβάλει επιτυχώς στην προστασία του περιβάλλοντος και στην αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.

Το πρόγραμμα θα εκτελεστεί σύμφωνα με τη μεταρρύθμιση της διαχείρισης της εξωτερικής ενίσχυσης που έγινε το έτος 2000, η οποία προβλέπει μεταξύ άλλων την ανάθεση της διαχείρισης στις αντιπροσωπείες στις περιπτώσεις που ενδείκνυται.

Τετραετής (2007-2010) και εν συνεχεία τριετής (2011-2013) θεματικές στρατηγικές (έγγραφα προγραμματισμού) θα καθοριστούν από την Επιτροπή σύμφωνα με τις διαδικασίες της επιτροπολογίας.

Με βάση αυτόν τον πολυετή προγραμματισμό η Επιτροπή θα καταρτίσει ετήσια προγράμματα εργασίας τα οποία θα καθορίσουν τις δράσεις οι οποίες θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα, τους ειδικούς στόχους, τα προβλεπόμενα αποτελέσματα καθώς και τα ενδεικτικά ποσά.

Όσον αφορά την ενδιάμεση αναθεώρηση, θα γίνει μία εξωτερική αξιολόγηση των ενεργειών κατά τη διάρκεια της πρώτης τριετούς περιόδου (2007-2009) και με βάση τα αποτελέσματά της θα προετοιμαστεί το δεύτερο έγγραφο θεματικής στρατηγικής (2011-2013). Οι εκθέσεις θα διαβιβαστούν για συζήτηση στα κράτη μέλη και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.3. Στόχοι

Το πρόγραμμα έχει ως στόχους:

- Να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να πετύχουν τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας και συγκεκριμένα του αναπτυξιακού στόχου της χιλιετίας αριθ. 7 που αφορά την περιβαλλοντική αειφορία μέσω των παραδειγμάτων καλής πρακτικής και των καινοτομικών προσεγγίσεων.
- Να προωθήσει την περιβαλλοντική ένταξη και την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων, περιλαμβανομένης και της ενέργειας, σε όλες τις εξωτερικές βοήθειες της ΕΚ.
- Να προωθήσει τη συνοχή των πολιτικών της ΕΕ που επηρεάζουν το περιβάλλον και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού όλων των χωρών ή μόνο των συνεργαζόμενων χωρών.
- Να δώσει τη δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα να βοηθήσει την ΕΕ να εκπληρώσει τις διεθνείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις που έχει αναλάβει στο πλαίσιο των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών και άλλων διαδικασιών, ειδικά όσον αφορά τη βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Να προωθήσει τη διεθνή περιβαλλοντική διακυβέρνηση και τις περιβαλλοντικές και ενεργειακές πολιτικές της ΕΕ στο εξωτερικό.
- Να υποστηρίξει τις επιλογές υπέρ της αειφόρου ενέργειας στις συνεργαζόμενες χώρες και περιοχές.

4. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Το θεματικό πρόγραμμα θα χορηγήσει ενίσχυση στους ακόλουθους βασικούς τομείς:

4.1. Δημιουργία των προϋποθέσεων για την επίτευξη του 7^{ου} αναπτυξιακού στόχου της χιλιετίας: προώθηση της περιβαλλοντικής αειφορίας

Οι ενέργειες που θα γίνουν είναι οι ακόλουθες:

- **Δημιουργία ικανοτήτων για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεμάτων στις πολιτικές των αναπτυσσόμενων χωρών**, δηλαδή ικανοτήτων για την ενσωμάτωση των θεμάτων αυτών στις περιφερειακές και εθνικές αναπτυξιακές στρατηγικές, για τη βελτίωση της ανάλυσης της περιβαλλοντικής πολιτικής, για την υλοποίηση των υποχρεώσεων και των δεσμεύσεων στο πλαίσιο παγκόσμιων ή περιφερειακών περιβαλλοντικών συμβάσεων, πρωτοβουλιών και διαδικασιών και ενίσχυσης της έρευνας και της διαχείρισης των φυσικών πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας.
- **Υποστήριξη των παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών και των συμβουλευτικών επιτροπών** που παίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την υποστήριξη των πολιτικών και προώθηση της περιβαλλοντικής προστασίας και της αειφόρου χρησιμοποίησης των πόρων περιλαμβανομένης και της ενέργειας.
- **Παρακολούθηση και αξιολόγηση του περιβάλλοντος** με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των στοιχείων και των δεικτών για την ενίσχυση της επίγνωσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων και την άντληση πληροφοριών για τη χάραξη της σωστής πολιτικής.
- **Ανάπτυξη καινοτομικών προσεγγίσεων**, όπως είναι η πληρωμή για την παροχή περιβαλλοντικών υπηρεσιών, η επιβολή οικολογικών φόρων, οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τα καινοτομικά μέσα παρέμβασης που θα βασίζονται στην αγορά, οι επιστημονικές προσεγγίσεις και η προώθηση των φιλοπεριβαλλοντικών τεχνολογιών και μηχανισμών για τη μεταφορά τεχνολογίας (τεχνογνωσίας) προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.
- **Αξιοποίηση της εμπειρίας της ΕΕ**. Οι αδελφοποιήσεις και οι άλλες δομές που έχουν δημιουργηθεί για τη διάδοση των προσεγγίσεων της ΕΕ θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διάδοση των εμπειριών μας και για τη δημιουργία στενών σχέσεων με ορισμένες βασικές χώρες.

4.2. Προώθηση της υλοποίησης των πρωτοβουλιών της ΕΕ και των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί σε διεθνές επίπεδο

Η ΕΕ με την εξωτερική της βοήθεια ενισχύει κατά κύριο λόγο τα μέτρα που λαμβάνουν οι αναπτυσσόμενες χώρες και τα εφαρμόζουν με δική τους πρωτοβουλία. Εντούτοις υπάρχουν διαρθρωτικοί λόγοι που η περιβαλλοντική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης θεωρείται ως δευτερεύουσα προτεραιότητα από τους εταίρους μας και το γεγονός αυτό επηρεάζει τη βιωσιμότητα των περιβαλλοντικών επιλογών μακροπρόθεσμα. Η ενίσχυση που χορηγείται μέσω του θεματικού προγράμματος θα πρέπει να έχει ως στόχο να επισημανθεί η σημασία της ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών θεμάτων στις διάφορες πολιτικές κατά τη διαδικασία καθορισμού των εθνικών προτεραιοτήτων. Στην περίπτωση των παγκόσμιων δημόσιων αγαθών όσον αφορά το περιβάλλον οι επιλογές που γίνονται για την προώθηση της οικολογικής διάστασης της αειφόρου ανάπτυξης και ο βαθμός υλοποίησης των διεθνών δεσμεύσεων επηρεάζουν όλες τις χώρες. Ενίσχυση μέσω του θεματικού προγράμματος θα χορηγηθεί για:

- **Τις πρωτοβουλίες της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη**. Το θεματικό πρόγραμμα θα συμπληρώνει τη γεωγραφική ενίσχυση και θα υποστηρίζει τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες της ΕΕ, ειδικά μέσω της διευκόλυνσης των πολιτικών διαλόγου, του

συντονισμού, της ανάλυσης και της διαδικασίας διαβούλευσης. Οι τρέχουσες πρωτοβουλίες, ειδικά η πρωτοβουλία για τα ύδατα της ΕΕ, η ενεργειακή πρωτοβουλία της ΕΕ, ο συνασπισμός του Γιοχάνεσμπουργκ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η πρωτοβουλία για την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο, μαζί με όλες τις πιθανές δράσεις σχετικά με τις αναδυόμενες πολιτικές προτεραιότητες αποτελούν τα πλαίσια συνεργασίας ανάμεσα στην ΕΕ και στις συνεργαζόμενες χώρες, δηλαδή των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών. Παρέχουν επίσης τη δυνατότητα εξασφάλισης οικονομικής ενίσχυσης εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα μέσω καινοτομικών προσεγγίσεων.

- **Τις κλιματικές αλλαγές.** Υλοποίηση του σχεδίου δράσης της ΕΕ σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας¹⁰ και ειδικά ενσωμάτωση των δράσεων σχετικά με τους τέσσερις στρατηγικούς στόχους του σχεδίου δράσης. Επιπλέον, υλοποίηση της στρατηγικής για την αποτελεσματική καταπολέμηση των παγκόσμιων κλιματικών αλλαγών¹¹, ειδικά μέσω της δημιουργίας ικανοτήτων, της ανάλυσης και της ενημέρωσης σχετικά με τα μέτρα περιορισμού των κλιματικών αλλαγών και της προσαρμογής των δυνατοτήτων και των αναγκών σε βασικούς οικονομικούς τομείς, ενίσχυση των προσπάθειών των αναπτυσσόμενων χωρών για τη μείωση των εκπομπών του θερμοκηπίου, πραγματοποίηση επενδύσεων σε καθαρές τεχνολογίες και προετοιμασία των σχεδίων προσαρμογής.
- **Τη βιοποικιλότητα.** Ενίσχυση του στόχου για τη σημαντική μείωση μέχρι το έτος 2010 της απώλειας βιοποικιλότητας ειδικά σε τομείς με υψηλή βιοποικιλότητα. Τα μέτρα θα βασιστούν στο σχέδιο δράσης της ΕΕ υπέρ της βιοποικιλότητας στον τομέα της οικονομικής και αναπτυξιακής συνεργασίας, τα οποία αφορούν την ενίσχυση της ικανότητας των φορέων που ασχολούνται με τη διατήρηση και την αειφόρο χρησιμοποίηση της βιοποικιλότητας περιλαμβανομένης και της αγροτικής βιοποικιλότητας. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί επίσης στη δημιουργία ικανοτήτων στον τομέα της βιολογικής ασφάλειας.
- **Την απερίμωση.** Δράσεις προτεραιότητας που περιλαμβάνονται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίμωσης, όπως είναι η παροχή των μέσων για την ενσωμάτωση των στόχων της σύμβασης στις αναπτυξιακές στρατηγικές.
- **Τα δάση.** Το πρόγραμμα θα ενισχύσει παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο την αύξηση της συνεισφοράς των δασών στην αειφόρο ανάπτυξη, όπως είναι η κοινοτική διαχείριση των δασικών πόρων και των ζωνών προστασίας καθώς και των τομεακών μεταρρυθμιστικών διαδικασιών, οι οποίες περιλαμβάνουν και τα εθνικά προγράμματα για τα δάση. Θα ενθαρρυνθούν επίσης και οι καινοτομικές προσεγγίσεις που συνδέουν τα δάση με τις κλιματικές αλλαγές, την πρόληψη των συγκρούσεων και την υγεία.

---

¹⁰ Σχέδιο δράσης προς συμπλήρωση της στρατηγικής της ΕΕ σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας 1 (Σχέδιο δράσης 2004-2008), το οποίο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 22 Νοεμβρίου 2004.

¹¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής “Επιτυχής καταπολέμηση των παγκόσμιων κλιματικών αλλαγών” της 9^{ης} Φεβρουαρίου 2005 - COM(2005) 35.

- **Την καταπολέμηση της παράνομης υλοτομίας και της κακής διαχείρισης των δασών.** Η κακή διαχείριση, η διαφθορά και η παράνομη υλοτομία παρεμποδίζουν κατά κύριο λόγο την αειφόρο και σωστή διαχείριση των δασών και κατά συνέπεια στερούν από την κοινωνία και από τις μελλοντικές γενεές τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα δάση. Η ΕΚ έχει δεσμευθεί να βελτιώσει τη διαχείριση στο δασικό τομέα και να καταπολεμήσει την παράνομη υλοτομία μέσω της πρωτοβουλίας για την εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο.
- **Την αλιεία και τους θαλάσσιους πόρους.** Το πρόγραμμα θα επικεντρωθεί στην ενίσχυση της διαχείρισης και της διακυβέρνησης όσον αφορά την αλιεία και τους θαλάσσιους πόρους, με ιδιαίτερη έμφαση στα διασυνοριακά θέματα και στα περιβαλλοντικά μέτρα τα οποία βελτιώνουν την αειφόρο διαχείριση των αλιευτικών και θαλάσσιων πόρων, στην προστασία των κοραλλιογενών υφάλων και στη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.
- **Τη συμμόρφωση προς τα περιβαλλοντικά πρότυπα (για τα προϊόντα και τις παραγωγικές διαδικασίες).** Οι παραγωγοί στις αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να συμμορφούνται με όλο και πιο αυστηρά πρότυπα, όπως είναι οι παράμετροι αειφορίας, όσον αφορά τις εξαγωγικές αγορές στις ανεπτυγμένες χώρες. Τα οικολογικά σήματα και τα ιδιωτικά συστήματα πιστοποίησης, που πληρούν τα διεθνώς συμφωνημένα πρότυπα, παίζουν όλο και πιο σημαντικό ρόλο σε σχέση με τις εξαγωγικές αγορές των ανεπτυγμένων χωρών. Θα μπορούσε να χορηγηθεί ενίσχυση για να βοηθήσει τους παραγωγούς στις αναπτυσσόμενες χώρες να συμμορφωθούν προς αυτές τις νέες απαιτήσεις.
- **Τη χρηστή διαχείριση των χημικών και των αποβλήτων.** Ο τομέας αυτός είναι ιδιαίτερα παραμελημένος στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας και γι' αυτό το λόγο έχουν αναληφθεί νέες πρωτοβουλίες για να του δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα. Πρόκειται για το στρατηγικό σχέδιο για τη σύμβαση της Βασιλείας σχετικά με τα επικίνδυνα απόβλητα, για τις συμβάσεις του Ρότερνταμ και της Στοκχόλμης για τα χημικά και τη μελλοντική στρατηγική προσέγγιση της διεθνούς μεταχείρισης των χημικών.
- **Την ατμοσφαιρική ρύπανση.** Αποτελεί ένα σοβαρό κίνδυνο για την υγεία ειδικά στις μεγάλες πόλεις των αναπτυσσόμενων χωρών. Η ΕΕ μπορεί να προσφέρει την εμπειρία της για να συμβάλει στη βελτίωση της κατανόησης των προβλημάτων και στη ρύθμιση της διασυνοριακής ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- **Την αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση.** Οι αναδυόμενες οικονομίες είναι αυτές που κατά κύριο λόγο θέλουν να επωφεληθούν από την εμπειρία της ΕΕ σχετικά με τις διάφορες πολιτικές προσεγγίσεις και τη χρησιμοποίηση των διάφορων μέσων, όπως είναι η νομοθεσία και τα οικονομικά μέτρα, για να διασφαλιστεί ότι η γρήγορη ανάπτυξη δεν θα έχει απαράδεκτες επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού.

4.3. Καλύτερη ενσωμάτωση μέσω της ΕΕ

- **Η καταπολέμηση της απάτης και η προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο των νέων μορφών ενίσχυσης.** Η έμφαση που δίνεται τώρα στην ενίσχυση μέσω του προϋπολογισμού και η εναρμόνιση των ενεργειών των χορηγών σημαίνει ότι χρειάζονται νέες μέθοδοι για την ενσωμάτωση των θεμάτων σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις στη διαδικασία λήψης των πολιτικών αποφάσεων. Θα χρειαστούν ειδικά μέτρα για την επίλυση των προβλημάτων στις περιπτώσεις που η φτώχεια έχει σχέση με το περιβάλλον, για τη βελτίωση του συντονισμού των χορηγών και για την πραγματοποίηση ευρείας κλίμακας αξιολογήσεις των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- **Βελτίωση της τεχνογνωσίας της ΕΕ και προώθηση της συνοχής.** Σύμφωνα με τη νέα στρατηγική για την ανάπτυξη η Επιτροπή πρέπει να βελτιώσει τις αναλυτικές της ικανότητες σε μία σειρά από αναπτυξιακά θέματα και τα αποτελέσματα θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως βάση για τα προγράμματα της ΕΕ σύμφωνα με τη δήλωση του Παρισιού σχετικά με την αποτελεσματικότητα της βοήθειας. Η βελτίωση των ικανοτήτων θα μπορούσε επίσης να προωθήσει και τη συνοχή ανάμεσα στις πολιτικές της ΕΕ οι οποίες επηρεάζουν το παγκόσμιο περιβάλλον ή το περιβάλλον των συνεργαζόμενων χωρών.
- **Ενσωμάτωση και αποκέντρωση.** Ως διαχειριστές της βοήθειας οι αντιπροσωπείες πρέπει να φροντίσουν να χορηγείται ειδική βοήθεια στις περιπτώσεις που χρειάζεται και να υπάρχει στενότερη συνεργασία με τα κράτη μέλη. Το θεματικό πρόγραμμα θα μπορούσε να συμβάλει στην περαιτέρω βελτίωση της τεχνογνωσίας τόσο στον τομέα του περιβάλλοντος όσο και στον τομέα της ενέργειας.

4.4. Βελτίωση της διακυβέρνησης στον τομέα του περιβάλλοντος και ενίσχυση του ηγετικού ρόλου της ΕΕ

Την ΕΕ την ενδιαφέρει πολύ η βελτίωση της διεθνούς διακυβέρνησης σε θέματα περιβάλλοντος. Η βελτίωση της διακυβέρνησης ελπίζεται ότι θα βοηθήσει όλες τις κυβερνήσεις να κατανοήσουν και να αντιμετωπίσουν τα σχετικά θέματα και να βελτιώσουν την προτεραιότητα που δίνεται στην αειφορία. Προς το σκοπό αυτό χρειάζονται τα εξής:

- **Προσπάθεια για την επίτευξη συνοχής ανάμεσα στον περιβαλλοντικό και στους άλλους πλώνες της διεθνούς διακυβέρνησης σε σχέση με την αειφόρο ανάπτυξη.** Για την ΕΕ μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες είναι η βελτίωση της συνοχής του θεσμικού πλαισίου για τις περιβαλλοντικές δραστηριότητες στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών. Η μετατροπή του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον σε οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον θα μπορούσε να δώσει τη δυνατότητα για αποτελεσματικότερη προώθηση της πολιτικής εναρμόνισης σε παγκόσμιο επίπεδο.
- **Ενίσχυση του ελέγχου και της αξιολόγησης του περιβάλλοντος σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.** Χρειάζεται υποστήριξη για την αποτελεσματική συμμετοχή επιστημόνων και ειδικών από τις λιγότερο πλούσιες χώρες καθώς και διάδοση των αποτελεσμάτων σε αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις. Προς το σκοπό αυτό

απαιτείται διεθνής συνεργασία για τη δημιουργία οικονομικών προτύπων στον περιβαλλοντικό τομέα παράλληλα με τη δημιουργία ικανοτήτων για την ανάλυση των περιβαλλοντικών πολιτικών μέσω δορυφορικών και επίγειων συστημάτων τεχνολογιών πληροφόρησης.

- **Παροχή πρόσθετης ενίσχυσης στις γραμματείες των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών** για τη βελτίωση της διεθνούς διακυβέρνησης στο θέμα του περιβάλλοντος και για την ενίσχυση του ηγετικού ρόλου της ΕΕ. Η ενίσχυση αυτή θα μπορούσε να επιτρέψει την πρόσβαση των γραμματειών σε πρόσθετη τεχνογνωσία, επιτρέποντας κατ'αυτό τον τρόπο την επιτάχυνση των εργασιών τους και τη βελτίωση της συνοχής και να ενθαρρύνει τις γραμματείες να συνεργαστούν καλύτερα με το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον, με τις αναπτυξιακές οργανώσεις των Ηνωμένων Εθνών και με τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Πρέπει οπωσδήποτε να ενισχυθεί η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στις συνεδριάσεις που γίνονται στο πλαίσιο των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών.
- **Προώθηση της συμμόρφωσης και των μέτρων εφαρμογής για τις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες** καθώς και ενίσχυση των ομάδων ελέγχου και προστασίας. Είναι προτιμότερο να δοθεί ενίσχυση στις αναπτυσσόμενες χώρες για την ανάπτυξη ικανοτήτων παρά να τους επιβληθούν κυρώσεις προκειμένου να βελτιώσουν τη συμμόρφωσή τους.
- **Ενίσχυση των οργανισμών και των διαδικασιών σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά το περιβάλλον και την ενέργεια**, δηλαδή του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον, της επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη, του φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τα δάση, της στρατηγικής προσέγγισης της διεθνούς διαχείρισης των χημικών, της διεθνούς επιτροπής σχετικά με την αειφόρο χρήση των πόρων, του ΟΟΣΑ, του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας, των συζητήσεων σχετικά με τις δράσεις μακροχρόνιας συνεργασίας που αφορούν τις κλιματικές αλλαγές, των διαδικασιών σχετικά με το εμπόριο και το περιβάλλον και των πρωτοβουλιών για συνεργασία.
- **Ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών και των ομάδων προβληματισμού σε θέματα περιβάλλοντος και ενεργειακής πολιτικής.** Οι διεθνείς και οι περιφερειακές ομάδες της κοινωνίας των πολιτών και οι ομάδες προβληματισμού έχουν μεγάλη συμμετοχή στην ανάληψη διεθνών δεσμεύσεων και συμβάλλουν στη δημιουργία τοπικών ικανοτήτων στις αναπτυσσόμενες και στις γειτονικές χώρες μέσω των εθνικών τους εταίρων.
- **Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διεθνών διαπραγματεύσεων.** Η δημιουργία διαπραγματευτικών ικανοτήτων στις αναπτυσσόμενες χώρες και η βελτίωση της επιρροής της ΕΕ μέσω του διαλόγου με τους εταίρους θα μπορούσε να αποφέρει θετικά αποτελέσματα.

4.5. Υποστήριξη των επιλογών για αιεφόρες πηγές ενέργειας στις συνεργαζόμενες χώρες και περιοχές

Απαιτείται συντονισμένη προσέγγιση βάσει των προηγούμενων δράσεων COOPENER, των βασικών δράσεων της πρωτοβουλίας της ΕΕ για την ενέργεια και του ενισχυόμενου από την ΕΕ συνασπισμού του Γιοχάνεσμπουργκ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στους βασικούς στόχους θα πρέπει να περιλαμβάνεται η θεσμική ενίσχυση για τη βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες της αιεφόρου ενέργειας για τη μείωση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιφέρειες καθώς και την ενίσχυση των δράσεων προς τις αναδυόμενες οικονομίες με στόχο τη βελτίωση της ασφάλειας του παγκόσμιου ενεργειακού εφοδιασμού και την προστασία του παγκόσμιου περιβάλλοντος. Η ενίσχυση μέσω του θεματικού προγράμματος θα πρέπει να αφορά κυρίως:

- **Την ένταξη της αιεφόρου ενέργειας** στα αναπτυξιακά σχέδια και στις αναπτυξιακές στρατηγικές (και συγκεκριμένα στις στρατηγικές μείωσης της φτώχειας) σε περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- **Τη θεσμική υποστήριξη και την τεχνική βοήθεια** καθώς και τη βελτίωση των ικανοτήτων στον τομέα της διαμόρφωσης πολιτικής, της ρύθμισης και του ενεργειακού σχεδιασμού μέσω της ενίσχυσης των πρωτοβουλιών αδελφοποίησης για τη μετάδοση της εμπειρίας της ΕΕ και της δημιουργίας δεσμών με τις βασικές χώρες και της χορήγησης βοήθειας για τη σύναψη πολύ συγκεκριμένων δημόσιων συμβάσεων.
- **Τη δημιουργία ενός ευνοϊκού νομοθετικού και πολιτικού πλαισίου για την προσέλκυση νέων επιχειρήσεων και επενδυτών** στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της παραγωγής και χρήσης αποδοτικής ενέργειας και την προετοιμασία του εδάφους για την πραγματοποίηση τεχνολογικών αλμάτων σ' αυτούς τους τομείς.
- Την ενίσχυση του **ρόλου της ενέργειας ως μέσου δημιουργίας εισοδήματος για τους φτωχούς** και την προστασία/αύξηση του εισοδήματος άλλων τελικών χρηστών ενέργειας μέσω της δημιουργίας μιας κρίσιμης μάζας ανθρώπινου κεφαλαίου με σύγχρονες γνώσεις και εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα και ειδικά στις ενεργειακές υπηρεσίες και σε συγκεκριμένους τομείς τελικής χρήσης.
- Προώθηση των **καινοτόμων χρηματοδοτικών προσεγγίσεων**, όπως είναι οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και οι μηχανισμοί για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ώστε να ενθαρρυνθεί η μεταφορά και η διάδοση της τεχνολογίας.
- **Ενθάρρυνση της περιφερειακής συνεργασίας** ανάμεσα στις κυβερνήσεις, στους μη κυβερνητικούς οργανισμούς και στον ιδιωτικό τομέα στους προαναφερόμενους τομείς και προετοιμασία του εδάφους για τη δημιουργία υποδομών περιφερειακής διασύνδεσης που μπορούν να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας, ειδικά στις μικρές χώρες για παράδειγμα, όπως προτείνεται με τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την

Αφρική¹². Ο συντονισμός με τους άλλους χορηγούς και με τα δανειοδοτικά προγράμματα θα συμβάλει στην επιτυχή υλοποίηση αυτής της προτεραιότητας.

Οι πρωτοβουλίες αυτές πρέπει να υλοποιηθούν σε συνδυασμό με το μελλοντικό πρόγραμμα της ΕΚ “Ευφυής Ενέργεια – Ευρώπη”¹³, που αποτελεί μέρος του προγράμματος-πλαισίου 2007-2013 για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, επειδή παρέχουν τη δυνατότητα επέκτασης της πολιτικής της ΕΕ και εκτός των συνόρων της.

---

¹² COM(2005) 489.
¹³ COOPENER II.

ANNEX 1

Annex 1: Important Commitments by the EU and the International Community

The European Consensus on Development

- Primary and overarching objective of EU development cooperation is the eradication of poverty in the context of sustainable development, including pursuit of the MDGs
- Help developing countries to achieve the objectives agreed at the UN conferences.
- improving policy coherence for development in order to accelerate progress towards attaining the MDGs, COM (2005)134 final.

Climate (Kyoto Protocol)

- Developed countries are committed to reducing their collective greenhouse gas emissions by about 5% below 1990 levels in the period 2008 – 2012. The EU 15 target is -8%.

Biodiversity and Natural Resources (JPoI)

- Achieve, by 2010, a significant reduction in the current rate of loss of biological diversity.
- Maintain or restore depleted fish stocks to levels that can produce the maximum sustainable yield by 2015.

Forests (EU commitment at WSSD)

- FLEGT is a political commitment to improve forest governance and eliminate illegal logging

Desertification (JPoI)

- Integrate measures to prevent and combat desertification in poverty and sustainable development strategies

Chemicals (JPoI)

- Aim, by 2020, to use and produce chemicals in ways that do not lead to significant adverse effects on human health and the environment.

Water (MDG 7, JPoI and EU commitments at WSSD)

- Develop integrated water resources management and water efficiency plans by 2005.
- Halve, by 2015, the proportion of people without access to safe drinking water and basic sanitation
- The EU Water Initiative is a political commitment by Member States and the Commission to contribute to the achievement of the MDG and WSSD targets for water and sanitation and provides a framework for dialogue with partner countries and stakeholders on sector policies and priorities.

Energy (JPoI and EU commitments at WSSD)

- Improve access to reliable and affordable energy services for sustainable development, sufficient to facilitate the achievement of the Millennium Development Goals and meet the growing need for energy services in the longer term to achieve sustainable development (JPoI Paras 9 & 20).
- The EU Energy Initiative is a long-term political commitment by Member States and the Commission to increase the focus on the role of energy in poverty alleviation and sustainable development, as well as in facilitating the achievement of the MDGs.
- The Johannesburg Renewable Energy Coalition. A coalition of 88 governments are cooperating to substantially increase the global share of renewable energy through the market on the basis of ambitious time-bound targets and regular reviews of progress.

Sustainable Development (JPoI)

- Encourage and promote the development of a 10-year framework of programmes to accelerate the shift towards sustainable consumption and production.

Governance (JPoI and the UN Millennium Summit Review)

- Adopt new measures to consolidate institutional arrangements for sustainable development at international, regional and national levels.
- Agreement to explore the possibility of a more coherent institutional framework to allow more efficient environmental governance within the UN system.

Research: the EU Framework Programmes for Research (FP6 and FP7):

- The new framework programme for 2007 - 2013 will support relevant research, and provide background for “knowledge based approach”.

ANNEX 2

A non-exhaustive list of key environment and sustainable natural resource issues, including energy, which are of concern to the EU

In the last 50 years the world's population has almost trebled and humans have changed ecosystems more extensively than in any similar time period to meet the growing demand for food, fresh water, timber, fibre and fuel. For example, between 1960 and 2000 world food production increased by about 2.5 times, water use doubled, timber production grew by 50% and hydropower capacity doubled¹⁴. In the same period atmospheric concentrations of carbon dioxide grew by 20% above pre-industrial levels. As a result of these pressures, 15 of the 24 ecosystem services examined by the Millennium Ecosystem Assessment are being degraded or used unsustainably and present an obstacle to achieving the MDGs. These services include provision of capture fisheries, wild food, wood fuel, genetic resources, natural medicines and fresh water, as well as air and water purification, erosion control and the regulation of natural hazards and pests.

Further population growth of 2 billion is predicted by 2030. Combined with the long-term economic growth rate required to pull everyone out of extreme poverty (3.6% per capita p.a. in low income countries), this means the world economy could grow fourfold by 2050¹⁵. It is essential to ensure that natural resources are used sustainably so that production and consumption patterns do not exceed the earth's capacity to supply resources or absorb the wastes and emissions generated by such growth. This will be a fundamental challenge for the world community, and especially for the emerging economies and developing countries. Efforts over the next 10 years to make patterns of development more sustainable will be crucial in affecting the long-term outcome.

The main issues are highlighted in more detail in the following paragraphs.

Climate change. During the last century the earth's average surface temperature rose by around 0.6°C and is predicted to rise by a further 1.4 to 5.8°C by 2100¹⁶, with a consequent rise in sea levels of 9 to 88 cm threatening island and coastal communities, and greater frequency and severity of extreme weather events. Predicted temperature rises will have profound consequences for water cycles, agriculture, disease and biodiversity, and the number of environmental refugees is expected to rise to 50 million by 2010 and up to 200 million by 2050 as a result¹⁷. Addressing climate change requires international cooperation aimed at achieving the existing Kyoto Protocol Commitments, but also to develop long-term cooperative action. Mitigation of greenhouse gas emissions is crucial, especially in industrialised countries and emerging economies. Substantial changes are needed in how the world produces and uses energy, as is technological change in all economic sectors. In view of the already unavoidable impact of climate change, in many developing countries cooperation will need to concentrate on adaptation and on reducing vulnerability to climate change but should also stimulate investment in clean technologies.

---

¹⁴ Millennium Ecosystem Assessment.

¹⁵ World Development Report 2003: Sustainable Development in a Dynamic World (World Bank).

¹⁶ Intergovernmental Panel on Climate Change, 3rd Assessment Report.

¹⁷ Myers, N. (2005) Environmental refugees: an emergent security issue, 13th Economic Forum, Prague 23-27 May.

Biodiversity. Maintaining biodiversity at genetic, species and ecosystem levels offers many local and global benefits. Healthy and fully-functioning ecosystems provide a wide range of essential goods, such as foods, fuels, building materials and medicines. They also provide a variety of services, such as cycling nutrients, creating fertile soils, fixing carbon, purifying air and water, providing genetic material for crops and livestock, pollination, controlling floods and erosion, and checking pests, diseases and alien species. Ecosystems support primary production (agriculture, fisheries, forestry), secondary production (textiles, pharmaceuticals) and service industries (tourism, well-being, recreation). The costs of failing to protect biodiversity are immense – in terms of lost goods and services to these sectors of the economy. Further, restoring degraded ecosystems, or substituting artificially for these biodiversity goods and services where natural systems fail is frequently much more costly than looking after them in the first place. Poor people in developing countries, with little access to markets, are particularly reliant on ecosystem goods and services.

Water. One third of the world's population live in countries that are water-stressed¹⁸ and this proportion is likely to increase to two thirds by 2025 with implications for peace and security. Over 1.1 billion people have no access to safe drinking water and 2.4 billion lack improved sanitation. Integrated water resources management is essential worldwide if human needs for consumption, agriculture and industry are to be balanced with the water needs of healthy ecosystems. Polluted ecosystems and poor water management have a detrimental effect on economic growth, health and livelihoods. Improving access to safe water and sanitation and improved water resource management are key steps to achieving many of the Millennium Development Goals (MDGs).

Forest management. Natural forests are centres of biodiversity and important stores of carbon and disturbing these ecosystems contributes to biodiversity loss and climate change. An estimated 1.6 billion poor people rely heavily on forests for their livelihoods, including food security (bushmeat, fruits and vegetables), health (medicinal plants), shelter (building materials), and energy (fuelwood and charcoal). Forests also provide environmental services such as watershed protection. Forest-based industries are an important source of employment and export revenues, and are a driver of economic growth. Rapid global deforestation and poor governance jeopardise this valuable resource endowment.

Fisheries and marine resources. Lack of effective governance often results in over-exploitation of the resource base, threatening the nutritional status of major population groups, particularly people from the poorest African and South Asian countries, for whom fish and marine products constitute an essential part of their protein intake. Coral reefs are major centres of biodiversity and important in protecting shorelines, which are often densely inhabited and the basis for considerable economic development through eco-tourism.

Desertification and land degradation lead to the loss of productive land. An estimated 900 million people across the world live in 'drylands', which cover about 30% of the earth's land surface. These drylands, which have low and variable rainfall, are very fragile. Due to their low productivity, they are also often politically and economically marginalised and receive little attention from most governments. Surveys show that nearly 70% of drylands worldwide suffer varying degrees of degradation and desertification.

---

¹⁸ Countries using more than 10% of total supply where water shortage is likely to impede development.

Use of natural resources in growing economies. The links between growth and natural resource use change depending on the absolute level of development. In poor societies the links between poverty and natural resource degradation often lead to a vicious circle of negative growth, increasing poverty and further over-exploitation of the natural resource base. As economies develop, different patterns set in and positive economic growth brings a new set of environmental pressures. Rich economies such as the EU have an ecological footprint that extends beyond its borders. Indeed, the EU contains 7% of the world's population but consumes 16% of the products of the earth's biocapacity¹⁹. In emerging economies and even in developing countries with significant wealthier sectors of society, the environmental effects of affluence are of growing concern. Natural resources need to be managed sustainably to break the link between economic growth and environmental degradation. This needs to be done by taking into account the full life cycle of resource use, covering their supply, use phase and the final disposal of waste. New EU policies, including the Thematic Strategies on resource use, waste and Integrated Product Policy, build on this logic, aiming to ensure that the negative impacts of resource use and products are reduced without simply shifting them to other countries. These policy developments are of great interest to emerging economies.

Bio-technology promises remarkable advances in medicine, agriculture and other fields and may have the potential to decrease pressure on land use, increase sustainable yields on marginal lands and reduce the use of water and agro-chemicals in agriculture. However, genetic engineering is a very new field and there are potential adverse effects on biological diversity and risks to human health. These could be of particular concern in developing countries which house most of the wild relatives of domesticated crops but lack capacity to assess and manage risks and thus to ensure bio-safety.

Chemicals and pesticides can bring enormous benefits to man and are the products of rapidly growing and globalising industries. However, when badly managed they are also the cause of major health and other problems, especially in developing countries. Uncontrolled transport and storage of **hazardous waste** and unsound management of all wastes also bring threats to the environment and human health. The costs of unsound chemicals and toxics management are widespread and borne disproportionately by the poor; yet least developed countries are often unaware of the economic burdens posed by poor management.

Energy access. Nearly two billion people do not have access to modern energy services. Developing countries' supplies of energy are insecure and unreliable: firewood, charcoal, crop residues and animal wastes account for approximately 30% of primary energy use; electricity supplies are limited and often erratic; and net oil importers are particularly vulnerable to high global oil prices. Better access to secure, affordable and sustainable energy services is essential for achieving the MDGs, for the eradication of poverty, and to support the productivity increases and economic growth both in rural and in urban areas.

---

¹⁹ The European environment: State and outlook 2005. European Environment Agency - NB: figures quoted include Switzerland.

Secure and affordable energy supplies. The volatility of energy prices (notably oil and gas) brings important economic impacts to all countries and the businesses on which their economies depend, especially those countries with emerging economies. Working together to establish plans, strategies and systems for ensuring secure and sustainable energy services at affordable prices, without causing excessive damage to either the local or the global environment, is therefore an important priority for both the public and private sectors in the EU and for its neighbours and partners worldwide.

Air Pollution is closely related to the burning of fossil fuels, in particular coal, and thus there are clear links between air pollution and policies on energy and climate change. Such pollution is growing rapidly in emerging economies. Tackling air pollution brings major health benefits not only in those economies but even in poorer, biomass-dependent developing countries. Nearly 1.6 million people die each year from the effects of indoor pollution from fuelwood and other solid fuels²⁰. Air pollution travels long distances. While emissions from the EU are decreasing there is increasing evidence that the long range transport of air pollution into the EU is increasing. This is one of the reasons why the Commission is co-chairing a “Task Force on Hemispheric Transport of Air Pollution”, which looks at the technical/scientific issues surrounding hemispheric contributions to air pollution. Recently the UNEP has drawn attention to the trans-boundary effects of air pollution from the emerging economies of Asia.

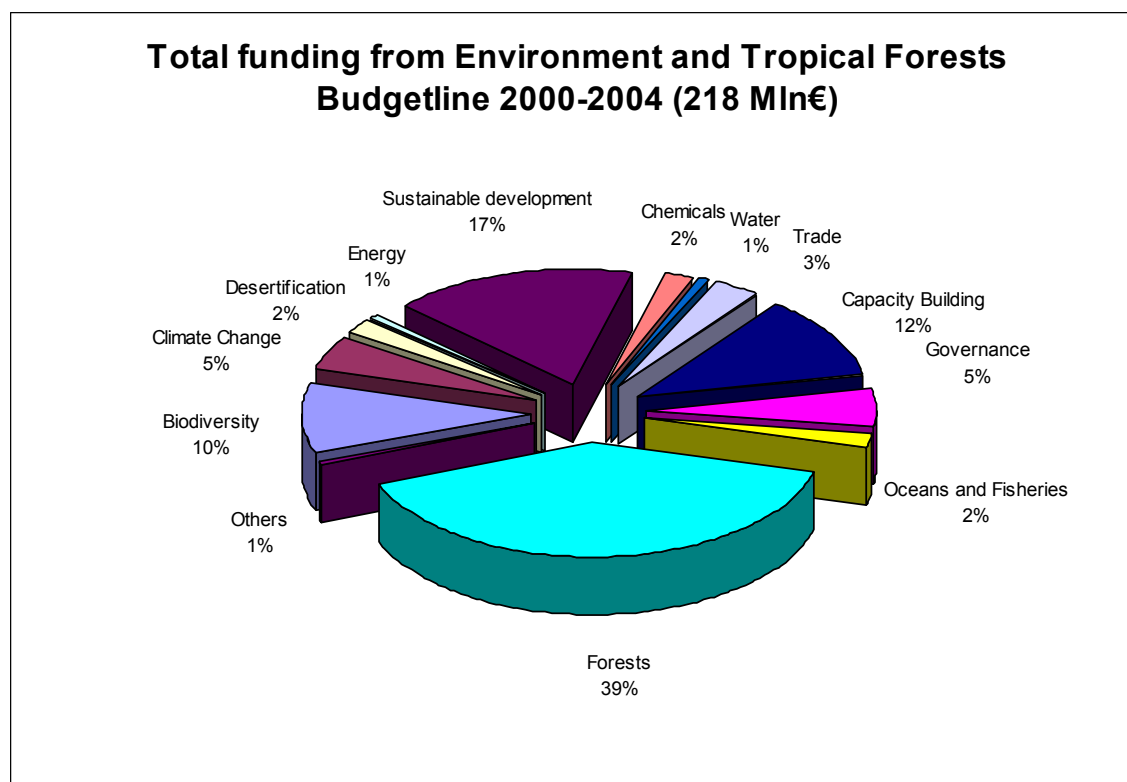
²⁰ WHO (2000) *Air pollution*, WHO Fact sheet 187.

ANNEX 3

Current Funding instruments

Regulations (EC) No 2493/2000 and (EC) No 2494/2000 on the Environment in Developing Countries and Tropical Forests and Other Forests in Developing Countries expire in 2006. These budget lines were first created in 1992 to implement pilot actions and strategic studies and merged in 2001 into budget line 21 02 05. The emphasis is on work in developing countries that fosters sustainable forest management and environmental protection and allocations are made both through calls for proposals aimed at NGOs, among others, and by way of targeted projects undertaken by IGOs in support of EC policy objectives.

Table: funding by different sectors (budget line 21-02-05, 218 M € between 2000-2004)

Note: for sectors such as energy, this graph does not reflect the overall share of granted support. In fact, support to energy projects has also been given in the frame of other headings like under “forest”, “sustainable development” and others.

The Life-Third countries part of Regulation (EC) No 1682/2004 expires at the end of 2006. It is active in non-EU countries around the Mediterranean and Baltic seas and helps to establish the capacities and administrative structures needed in the environmental sector and in the development of environmental policy and action programmes. Priority is given to projects that promote cooperation at trans-frontier, trans-national or regional level. The Commission's International Environment budget line 07 02 01 commits between €6 and 8 million a year, of which an increasing share (currently about €2 million) is needed for regular contributions for the core costs of MEAs. The legal basis for regular contributions is provided by the decisions on EC ratification while the rest of the line is based on the Annual Work Programme of DG Environment. The line supports global and European regional MEAs and other international environmental processes. For example, using the budget line and other resources, the EC pays for preparatory analytical work required for negotiations, helps developing countries to participate in environmental meetings, and holds dialogues with key partners on major issues.

Budget Lines 06.04.02 and 06.01.04.09 "COOPENER" funds initiatives that promote renewable energy sources and energy efficiency in developing countries, and address sustainable energy services for poverty alleviation in the context of the EUEI. €5 million p.a. was committed on these budget lines in 2003-05.

List of Acronyms

DCECI	Development Cooperation and Economic Cooperation Instrument
DPS	Development Policy Statement adopted by the Council, European Parliament and the Commission on 22 November 2005
6th EAP	Sixth Environmental Action Programme, Decision 1600/2002/EC, OJ L242/1 of 10/09/2002
EC	European Community
ENPI	European Neighbourhood Policy Instrument
EUEI	European Union Energy Initiative
EUWI	European Union Water Initiative
EU	European Union
FLEGT	Forest Law Enforcement, Governance and Trade
GEF	Global Environment Facility
FP6	Framework Programme for Research no 6
IEA	International Energy Agency
IEE	Intelligent Energy - Europe
IFI	International Financial Institution
IISD	International Institute for Sustainable Development
IUCN	World Conservation Union
IPA	Pre-Accession Instrument
IPCC	Inter-governmental Panel on Climate Change
JPoI	Johannesburg Plan of Implementation adopted at WSSD
JREC	Johannesburg Renewable Energy Coalition
MEA	Multilateral Environmental Agreement
MDG	Millennium Development Goals
PEP	Poverty-Environment Partnership
PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper
NGO	Non-Governmental Organisation
SAICM	Strategic Approach to International Chemicals Management
UNCBD	United Nations Convention on Biological Diversity
UNCCD	United Nations Convention on Combating Desertification
UNFCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
UNDP	United Nations Development Program
UNEP	United Nations Environmental Programme
UNFF	United Nations Forum on Forests
UNITAR	United Nations Institute for Training and Research
WRI	World Resources Institute
WWF	World Wide Fund for Nature
WSSD	World Summit for Sustainable Development
ACP-EU	Africa – Caribbean – Pacific - European Union
EDF	European Development Fund
AMCOW	African Ministerial Conference on Water
FEMA	African Ministers for Water and for Energy
AFLEG	African Forest Law Enforcement and Governance